

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

**Srovnání výsledků výzkumu studentských hnutí Jiřiny Šiklové se
současným stavem**

Karolína Hulešová

Plzeň 2021

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

**Srovnání výsledků výzkumu studentských hnutí Jiřiny Šiklové se
současným stavem**

Karolína Hulešová

Vedoucí práce:

PhDr. Mgr. František Kalvas, Ph.D.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Mgr. Františku Kalvasovi, Ph.D. za veškerou pomoc, trpělivost a cenné rady při psaní mé bakalářské práce.

1. Úvod.....	6
2. Teoretická část.....	8
2.1 Sociální hnutí, jejich charakteristika, vznik a vývoj.....	8
2.1.1 Studentské hnutí – charakteristika a hlavní cíle	9
2.2 Stoupenci proměn	12
2.2.1 Stručně o nejnovější historii studentských hnutí	13
2.2.2 Vymezení pojmů aneb co je to levice?	14
2.2.3 Pozadí revolt – krize univerzity a rozpory industriální společnosti	15
2.2.4 Nástin programu	16
2.2.5 Reakce veřejnosti na revoltu studentů	17
2.2.6 Pokus o pochopení a vysvětlení	19
2.2.7 Závěr	20
3. Praktická část.....	22
3.1 Vybraná metodologie.....	22
3.1.1 Výzkumný vzorek.....	23
3.1.2 Sběr dat	24
3.1.3 Analýza dat	25
3.1.4 Etická stránka výzkumu.....	26
4. Výsledky výzkumu	27
4.1 Obecné informace	27
4.2 Samostatnost a rozvoj kritického myšlení u studentů	30
4.3 Individualita a její rozvoj u studentů	33
4.4 Budoucnost spojená se specializací oboru.....	35
4.5 Vlastní názor respondentů	37
5. Závěr	39
6. Použitá literatura	43
7. Seznam tabulek	46
8. Resumé.....	47
9. Přílohy	48

1. Úvod

Tématem mé bakalářské práce jsou vysokoškolští studenti, studentská hnutí a mládež v současnosti. Zároveň s tímto tématem se v práci zaměřuji na spokojenost vysokoškolských studentů se studiem a systémem vysokých škol v České republice. Vysokoškolští studenti jsou vnímáni a považováni za tzv. nastupující elitu, která se významně podílí na chodu a fungování společnosti. Společně s tématem vysokoškolských studentů se v práci zabývám studentským hnutím, které zaznamenalo největší rozkvět především v druhé polovině 60. let. Tomuto tématu se věnovala právě v 60. letech česká socioložka Jiřina Šiklová, která o studentských hnutích, vysokoškolském prostředí a vysokoškolských studentech sepsala svou disertační práci *Stoupenci proměn*.

Každý student prochází během svého studia různými situacemi, které jsou pro něj v mnoha ohledech složité. Ať už se jedná o začátek studia, kdy se musí vypořádat s adaptací na nové prostředí, tak o průběh celého studia, kdy je student povinen splnit uložené úkoly, zápočty a zkoušky [Josífková 2013: 8]. Zároveň vysokoškolští studenti tvoří určitou sociální skupinu, která má některé znaky sice společné, ale přes to jsou v mnoha ohledech odlišní. Těmi odlišnostmi je myšleno například to, že studenti pocházejí z odlišného kulturního nebo sociálního prostředí [Ondrejko 2004: 159].

Vysokoškolští studenti v 60. letech tvořili jednu z největších opozičních skupin, která se celkem jasně vymezovala nejen proti režimu obecně, ale také se ohrazovala vůči fungování vysokých škol a univerzit. Vysokoškolští studenti se angažovali ve velké míře po normalizaci v roce 1968, kdy se ukázali jako akceschopná skupina, která je schopná bojovat za prosazení svých požadavků [Pažout 2004: 7]. Tato aktivní a protestující skupina studentů je známa také jako *Nová levice*. Studenti takto získané zkušenosti následně využili na svých vysokých školách, kde jejich hlavním požadavkem byla změna univerzitního prostředí, kdy i sami studenti by se měli podílet na chodu a fungování univerzity a měli by se stát tzv. rovnocennými partnery svým vyučujícím [Šiklová 2012: 110]. V 60. letech docházelo k celkem velkému nárůstu počtu studentů, kteří se rozhodli studovat

univerzitu nebo vysokou školu. Možná právě proto, že se počet vysokoškolských studentů stále navyšoval, rostl zájem o změnu ve fungování vysokých škol a univerzit právě ze stran studentů. V současnosti zájem studentů o vysokoškolské vzdělání oproti minulým letům lehce klesá. K loňskému roku je Českým statistickým úřadem [2020] evidováno na soukromých a veřejných vysokých školách téměř 289 tisíc studentů. Naopak největší počet vysokoškolských studentů byl evidován v akademickém roce 2010/2011, kdy bylo evidováno téměř 396 tisíc studentů.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bude pokusit se přijít na to, jak jsou současní vysokoškolští studenti spokojeni se studiem, fungováním a chodem vysokých škol v České republice. Zároveň se pokusím zjistit, zda se obavy Jiřiny Šiklové ohledně budoucnosti vysokých škol potvrdily či naopak. Práce se skládá ze dvou částí, kdy se v první části budu věnovat vysvětlení pojmů sociální a studentská hnutí, a především se budu věnovat základním myšlenkám a pojmům disertační práce Jiřiny Šiklové Stoupenci proměn. V druhé části se zaměřuji na vlastní výzkum, ve kterém se zabývám vysokoškolskými studenty a jejich postoji a zkušenostmi se studiem v současnosti. Hlavním cílem je přijít na to, jak sami studenti hodnotí vysokoškolské prostředí, jak jsou spokojeni se studiem a jak jejich vysoká škola v nich samotných podporuje samostatnost a individualitu. Mimo jiné se zaměřím na to, zda došlo od 60. let na vysokoškolské scéně k požadovaným změnám a zda snaha studentů z 60. let měla význam a přesah do současného vysokoškolského prostředí.

2. Teoretická část

2.1 Sociální hnutí, jejich charakteristika, vznik a vývoj

Před tím, než se zaměřím na rozbor práce o studentských hnutích a vysokoškolských studentech, pokusím se vysvětlit pojem sociálního hnutí, ze kterého většina hnutí, nejen to studentské vychází. Zaměřím se na jejich vznik, vývoj a hlavní cíle.

Rozkvět sociálních hnutí proběhl především v 60. letech 20. století. V té době se rozvíjela nejen nová sociální hnutí, kam řadíme právě hnutí studentské, ale také hnutí, která za sebou měla již starší historický vývoj. Mezi tyto hnutí se řadí zvláště hnutí feministická. Mnohem více se ale rozvíjela hnutí zcela nová. Ta se do Evropy dostávala hlavně z USA, kde se zrodila taková hnutí, která se zaměřovala například na těhotenství, respektive na jeho umělé přerušování. Toto hnutí se rozdělilo na dva tábory, a to na ty, kteří jej uznávali a na ty, kteří jej chtěli zakázat. V 60. letech byly otázky ohledně těhotenství velmi čerstvé, ale okamžitě se dostaly k těm nejvíce diskutovaným tématům té doby. K dalším novým hnutím patřilo například hnutí za práva homosexuálů [Znebežánek 1997: 25].

Většina sociálních hnutí si za hlavní cíl klade vyřešit napětí a konflikty, které se v dané společnosti nacházejí. To znamená, že jejich požadavky, cíle a změny, kterých chtějí dosáhnout, se příliš neliší. Se sociálním hnutím souvisí sociální jednání, které se zaměřuje na základní myšlenky a názory určité skupiny lidí, na které dané sociální hnutí chce zacílit. V čele sociálního hnutí stojí vůdčí osoba, která utváří myšlenkové zaměření, a snaží se o osvětu a zviditelnění daného hnutí. A samozřejmě hlavním cílem je zmobilizovat co nejvíce lidí, s jejichž pomocí by se dosáhlo požadované změny [Gilcher-Holtey 2004: 15]. Dalším cílem sociálních hnutí je, že chtějí a snaží se komentovat situace, které se dějí na vymezeném území a pokoušejí se určitými protinázory osvětlit svůj postoj k dané problematice [Znebežánek 1997: 26].

Důležité je ale také zmínit, proč a jak se hnutí odlišují od politických stran nebo jiných organizací, jako jsou například sekty. Hlavní rozdíl mezi sektou a sociálním hnutím je, že v hnutí byla a je viditelná a přítomná pluralita aktérů

daného hnutí, a snaha o to, aby to nebyla pouhá jedna organizace. V dnešní době se v sociálních hnutích klade důraz na vytvoření určité vzájemné platformy nebo stránky, kde může docházet ke komunikaci mezi odlišnými a v názorech se lišícími lidmi nebo skupinami obyvatel.

Jaromír Mazák ve své přehledové studii o sociálních hnutích popsal základní charakteristiky sociálních hnutí takto: „*Centrálním tématem sociálních hnutí je kolektivní prosazování veřejného zájmu, zájmů svých nebo zájmů druhých (zpravidla menšin či znevýhodněných skupin), ať už v podobě usilování o změnu nebo obrany stávajícího stavu. Pokud je přítomna kolektivní akce či protest, typicky adresuje elity, autority, jiné skupiny či hnutí, případně difúzní kulturní normy. Co se struktury týče, sociální hnutí jsou neformálními sítěmi interakcí mezi aktéry (jedinci či organizacemi), ač samotní aktéři mohou být formalizované profesionální organizace.*“ [Mazák 2016: 12].

2.1.1 Studentské hnutí – charakteristika a hlavní cíle

V rámci této kapitoly se zaměřím přímo na studentská hnutí, na jejich charakteristiku, hlavní náplň a cíle. Studentská hnutí spadají do velké skupiny sociálních hnutí, tudíž vycházejí ze stejných nebo velmi podobných základů. Jak už název napovídá, hlavními postavami jsou v tomto případě studenti.

Studentská hnutí zažila největší rozkvět a začalo o nich být nejvíce slyšet v 60. letech 20. století. Studentská hnutí se začala rychle rozvíjet na Západě, především v USA nebo ve Francii. Hlavním důvodem, proč se začala studentská hnutí v takové míře rozvíjet, byl především poválečný vývoj společnosti, demografické, kulturní a hospodářské změny, které se ve společnosti od počátku 60. let odehrávaly. To, o co mladým lidem v té době šlo a co chtěli změnit, byla především snaha o změnu jejich budoucího života. Mladí lidé totiž nechtěli žít takový život, jaký žili jejich rodiče. Dále také vzrostl počet vysokoškolských studentů, kteří byli vnímáni jako nositelé změny a představovali tzv. inteligenci společnosti. Studenti neustále přibývali a už jim nevyhovoval způsob výuky nebo komunikace s vyučujícími. Jedním z hlavních cílů studentských protestů a toho,

čeho chtěli dosáhnout, bylo podílení se alespoň částečně na výuce, zlepšení univerzitního prostředí, které studentům přišlo striktně hierarchicky rozdělené. Nebyl zde tedy žádný prostor pro podílení se studentů na výuce nebo na individuální přístup vyučujících ke studentům [Pažout 2008: 17-19].

Studentským hnutím, které se velmi rychle rozvíjely v 60. letech 20. století, se říkalo tzv. „Nová levice“. Toto označení vzniklo v USA, a to jako hnutí za občanská a lidská práva. V té době to znamenalo především boj bělošských studentů v USA za základní a občanská práva pro černochy. Následně se aktivita studentů přesunula na základní práva žen a další. Tyto boje se z USA pomalu začaly dostávat do Evropy až v druhé polovině 60. let. Všechny tyto akce mladých bělošských studentů navazovala na to, jaký život žili jejich rodiče. Nejdříve bylo základním cílem studentů, mimo boj za lidská práva menšin, to, že chtěli žít naprosto jiný život než jejich rodiče. Rodiče těchto revoltujících studentů na vlastní kůži zažili druhou světovou válku a byli zvyklí na určitou autoritu, která stála v čele a vedla danou společnost. Právě to, že v čele bude stát určitá autorita, která bude všem ostatním přikazovat, co a jak dělat, se studentům nezamlouvalo a požadovali změnu [Šiklová 2012: 12-13].

Pojmem „Nová levice“ se také rozumí vzbouření se tehdejších studentů a vytvoření opozice proti jejich establishmentu, kdy se zaměřovali na kritiku jak socialistických, tak i komunistických stran v jejich zemích. Studenti ze Západu neznali, jak to fungovalo na Východě a naopak. Obě strany předpokládaly, že na druhé straně to funguje jinak a domnívali se, že to na druhé straně vypadá a funguje lépe. Díky občasným návštěvám těchto dvou světů došlo ke zjištění, že nic není tak, jak se zdá a že zřejmě na obou stranách vše funguje na podobné nebo dokonce stejné bázi.

V období od poloviny 60. let docházelo v mnoha zemích k určitým rozvolněním. Stejně tak tomu bylo v Československu. Československo patřilo k východnímu bloku, kam se informace o tom, co se dělo na Západě, nedostávaly. Když už se nějaká informace do Československa dostala, tak to bylo jen v malé míře. Týkalo se to nejen protestních akcí, ale také informací a textů, které v té době

vydávali významní autoři jako Theodor Adorno nebo Herbert Marcuse. Jen málokteré texty se dostaly až k československým studentům. A to i přes to, že v 60. letech docházelo k celkem významnému uvolnění cenzury. Díky rozvolněním mohli někteří studenti, společně se svými profesory, vyjet na Západ na exkurze, kde si všímali toho, jak to chodí a funguje na Západě [Šiklová 2012: 17-25].

2.2 Stoupenčí proměn

V rámci této kapitoly se zaměřím výhradně na disertační práci Jiřiny Šiklové Stoupenčí proměn. V první řadě se zaměřím na okolnosti vzniku této disertační práce a následně se jí pokusím shrnout. Budu se zabývat nejen tím, o čem tato práce pojednává, ale pokusím se vybrat jednu z mnoha zmiňovaných a vyřčených otázek, které Jiřina Šiklová ve Stoupenčích proměn zmiňuje. V další kapitole se totiž pokusím o replikování zmiňovaného výzkumu, kdy mým hlavním cílem bude pokusit se přijít na to, zda názory a myšlenky vyřčené v 60. letech platí i v dnešní době. Pro sběr dat použiji on-line dotazníkové šetření, díky kterému budu mít vzorek studentů, který by mě mohl dovést k lepším a kvalitnějším výsledkům, které vypovídají o tom, jaká je situace v dnešní době a k jakým, a zda vůbec nějakým, změnám došlo.

Přední česká socioložka Jiřina Šiklová napsala svou kandidátskou disertační práci v roce 1969, kdy by po jejím obhájení by titul CSc. Ten ale získala až po roce 1989 zpětně. Práce s názvem Stoupenčí proměn se zabývala otázkou studentských hnutí a mládeže v 60. letech 20. století. Jiřina Šiklová se v této práci konkrétně zaměřila na studentská hnutí na Západě, konkrétně v USA, Francii nebo Německu. Československému prostředí nevěnovala tak velkou pozornost, protože v Československu byla situace jiná než na Západě. Autorka si pravděpodobně vybrala právě toto téma, protože se v 60. letech zaměřovala na sociologii mládeže a studentských hnutí, když pracovala a vyučovala na katedře sociologie na FF UK. Jiřina Šiklová v 60. letech napsala i jiné studie nebo práce, mezi které patří například „Překlady z prací západoevropských sociologů k problematice sociologie mládeže“. „Různé aspekty sociálního života mládeže“ nebo „Studenti a ideologie na Západě: dokumenty“ [Ottaway 2015: 159-160]. Disertační práce Stoupenčí proměn byla připravena pro tisk v roce 1969, ale kvůli tomu, že se Jiřina Šiklová znelíbila komunistickému režimu a začala být pro komunistický režim nepohodlná, nedošlo nakonec k jejími vydání. K vydání došlo až v roce 2012, kdy byla vydána v původním znění, přesně tak, jak měla být vydána o více než 40 let dříve. Navíc se v knize nachází předmluva napsaná samotnou Jiřinou Šiklovou v roce 2012, kde vysvětluje okolnosti, které práci předcházely, myšleno tehdejší

situaci na Západě a u nás, ale také to, proč nebyla kniha vytištěna již dříve [Šiklová 2012: 9]. Na závěr se Marek Skovajsa v rámci doslovu snaží shrnout důležitost nejen práce Stoupenci proměn, ale také přínos Jiřiny Šiklové české sociologii a české společnosti [Skovajsa in Šiklová 2012: 324-325].

2.2.1 Stručně o nejnovější historii studentských hnutí

V této části se budu věnovat již čistě disertační práci Jiřiny Šiklové Stoupenci proměn. Shrnu jednotlivé kapitoly, kterých je celkem 7, a z nich uvedu její podle mého názoru nejdůležitější a přínosné myšlenky a názory autorky na téma studentských hnutí, mládeže a vysokoškolských studentů.

V první kapitole s názvem Stručně o nejnovější historii studentských hnutí se seznamujeme s tím, jaká byla situace v té době ve společnosti, co se měnilo a kdo se o změny zasazoval. Autorka se na začátku obrací do minulosti, až do roku 1848, a postupně se dostává k první generaci studentů po druhé světové válce. Zaměřuje se především na přerod z mlčících studentů k těm, kteří se postupně stávají těmi, kdo budou nositeli změny, pokroku a budou se zasazovat o to, aby akademická půda změnila svůj „vzhled“. Jiřina Šiklová o studentech po druhé světové válce hovoří tak, že *„z celé této mlčící mládeže jsou právě studenti těmi nejmmlčlivějšími a nejpřizpůsobivějšími. Na svých univerzitách jsou relativně izolováni od ostatního světa a tuto izolaci prohlubují ještě svou výraznou orientací na úzkou specializaci, v níž jako by chtěli na vše minulé zapomenout“* [Šiklová 2012: 54]. Až v 60. letech docházelo k dospívání právě té první generace po druhé světové válce, která se proti předepsaným pravidlům začala bouřit a požadovat změnu. Konkrétně se o začátku studentských revolt hovoří o školním roce 1964/65. Jiřina Šiklová, když hovoří o studentech, myslí tím studenty ze západoevropských zemí a velkých metropolí, jako jsou USA, Itálie, Francie nebo Západní Německo. A co byly ty hlavní požadavky na to, co se mělo změnit? To hlavní, proti čemu na počátku studenti chtěli bojovat a měnit, byla nejdříve hlavně situace ve Vietnamu, kde v té době probíhala válka. Dále ale také to, že mladí studenti nechtěli žít takový život, jako jejich rodiče. Nechtěli žít takový život, který jim někdo seshora nakáže a nařídí, jaký má být. Vyvrcholením studentských revolt

se stal rok 1968, kdy se v mnoha zemích dosáhlo toho, že se studenti dostali do povědomí politiků a společnosti, s tím, že by se s nimi mělo do budoucna počítat a brát je na vědomí. Důležité je ale rozpoznávat ty opravdové radikální studenty, kteří požadují změnu, s tzv. hippies, beatníky a dalšími, kteří se od studentů lišili jak názory, tak i činy [Šiklová 2012: 56-67].

2.2.2 Vymezení pojmů aneb co je to levice?

Hlavním tématem, které se nese celou druhou kapitolou, je vysvětlení pojmu nová levice, jeho charakteristiky, cíle a vymezení skupiny, která do nové levice spadá. Velký sociologický slovník definuje novou levici takto: *„Nová levice je označení pro sociální, hlavně marxisticky orientované skupiny. Nová levice se stala v polovině 60. let předmětem politické diskuse, a to ve dvojitým významu: jednak jako sociální hnutí, jednak jako určitý politický směr. V té době vzniká v celé řadě západoevropských zemí a USA. Jako protestní hnutí byla nesena hlavně intelektuály a studenty“* [Petrusek a kol. 1996: 696].

Jiřina Šiklová ve druhé kapitole uvádí dva rozdílné názory na novou levici od dvou různých autorů. Prvním je Wolfgang Leonhard, který se o nové levici vyjadřuje tak, že označení nové levice je takovým jednotným spojením pro definici protestních hnutí mládeže, které se začaly objevovat v různých zemích a formách, ale s původní levicí z minulosti nemá nic společného. Tím druhým autorem je Herbert Marcuse, který je považován za jednoho z tzv. „otců ideologů“ nově vznikajících studentských hnutí. Charakteristickým znakem pro novou levici je její nedůvěra v jakoukoliv ideologii. Marcuse tvrdí, že pro novou levici je typické to, že v jejím čele nestojí politikové nebo vysoce postavení úředníci, ale jsou to buď spisovatelé, básníci nebo právě studenti. Podle Herberta Marcuseho do nové levice patří nejen studenti, výzkumníci nebo vědci, ale i lidé z druhé strany společnosti, jako jsou nezaměstnaní, nekvalifikovaní nebo černoši [Šiklová 2012: 73-74].

Jiřina Šiklová se v druhé kapitole zaměřuje a popisuje tehdejší (v 60. letech aktuální) studenty, jako velmi silnou sociální skupinu. V 60. letech došlo k celkem masivnímu zvýšení počtu studentů na vysokých školách a univerzitách. To znamenalo vznik a rozšíření studentských kolejí, tzv. „ghett“, kde studenti, žijící

pospolu, se stávají hybateli změn na vysokých školách a snaží se o rozšíření takovýchto změn do celé společnosti [Šiklová 2012: 81-82].

Autorka ve zkratce popisuje novou levici takto: „*Nová studentská levice, tato radikální minorita, nestojí na okraji společnosti ani v lokálním ani v sociálním smyslu, ale naopak v jejím přímém středu a neomezuje se pouze na otázky související s jejich vlastní studentskou problematikou či budoucí kariérou. Chtějí se odlišit od konvencí zinstitutionalizované společnosti, jíž opovrhují, nechťejí se však stáhnout zpět, ale naopak existencionálně se angažovat a osobní konfrontací s mocí si ověřovat sebe i sílu svého přesvědčení. Jde jim více o hnutí, o morální aspekt angažovat se, o proces konfrontace než o převzetí moci, vlastní moci se naopak bojí, bojí se stádia konsolidace a tím se také podstatně odlišují od většiny revolucionářů dřívějších dob*“ [Šiklová 2012: 88-89].

2.2.3 Pozadí revolt – krize univerzity a rozpory industriální společnosti

Ústředním tématem třetí kapitoly je jednak rozvoj studentských hnutí v USA a západní Evropě, ale také s tím spojená krize univerzit, která souvisela s tehdejší krizí vědy. Především v USA se z původního Hnutí za občanská práva a ze studentů a mladých lidí nespokojených a kritizujících vysokoškolský systém, stalo postupem času hnutí, které kritizovalo celou společnost a její systém. To byl plán nové levice, že se její nespokojenost a kritika dostane z univerzit dál do světa. [Šiklová 2012: 97].

Autorka se v této části zabývá krizí univerzit a s tím spojenou krizí vědy. Popisuje staré univerzity tak, jak vypadaly v minulosti, a to tak, že se jednalo o místo, které bylo pro vědu naprosto ideální. Ti, kdo vystudovali univerzitu nebo na ní vyučovali, měli vysoké společenské postavení a společností byli uznáváni. Hitlerova vláda v Německu, studená válka v USA nebo nástup komunismu zasadili univerzitám velkou ránu. Vystudovat mohli jen ti, kteří souhlasili s režimem a společenskými změnami. Až v 60. letech došlo ke změnám na univerzitních půdách. Nacházelo se stále více lidí, kteří požadovali změnu. Společně s tím docházelo k industrializaci společnosti, tudíž požadavky kladené na mladé a studenty se měnily. Podle německých sociologů docházelo k tomu, že

německé školství začalo zaostávat za USA, a tudíž bylo potřeba vytvořit takový studijní plán, aby se studenti, po absolvování studia ihned uchytili a uplatnili ve společnosti [Šiklová 2012: 98-99].

Když se zaměříme na krizi univerzit, která souvisí s krizí vědy, tak je tím myšlena především industrializace univerzit. Ta je spojena s industrializovanou společností – tím je myšleno především navýšení produktivity. Jde tedy o to, aby se studenti naučili mechanicky používat věci, které jsou na univerzitách běžné a tohle vše dělat stále stejně a nevymýšlet a nepřicházet s novými věcmi. Je zde snaha, aby se studenti naučili poslušnosti, perfektnímu výkonu a mechanické paměti. To kritizují radikální studenti, kteří by naopak upřednostnili kritičnost a bádavého ducha [Šiklová 2012: 101].

Podle vysokoškolských studentů by mělo být *„cílem univerzitního studia rozvíjení vlastní osobnosti, a ne dosažení titulu či hodnosti, která by k něčemu opravňovala. Profesori by neměli nutit studenty zkouškami ke konformitě s apriorně posvěcenými a pro udržení této společnosti relevantními názory, ale být pouze studentům k dispozici svými znalostmi a předávat jim svůj vědecký potenciál“* [Šiklová 2012: 110].

2.2.4 Nástin programu

Čtvrtá kapitola, která nese název Nástin programu, se skládá z celkem patnácti podkapitol. Ústředním tématem, které se prolíná celou čtvrtou kapitolou je kritika, kterou nová levice směřuje ke společnosti, k budoucnosti a k událostem, které jsou pro danou dobu, tedy 60. léta aktuální.

Jedním z velkých témat, kterým se nová levice zabývala a dožadovala se změny, byla propast mezi vzdělanými a nevzdělanými lidmi. Tvrdili, že tyto skupiny, tedy vzdělaní a nevzdělaní lidé, mají mezi sebou již v té době velkou propast, která se bude postupem let neustále prohlubovat. Podle nich za to může i společnost, která takovéto rozdíly ve velké míře prohlubuje. Proto nová levice přichází s řešením, jak by mohla společnost v budoucnu vypadat, aby se problémy té doby nezhoršovaly, a naopak došlo do budoucna ke zlepšení. Tím myslí to, aby se lidé do budoucna oprostili od rutinních prací, od zotročení a ubíjející manuální

práce a začali se věnovat tomu, co je zajímavá, baví a přináší jim určité potěšení a smysl. Za důležité pak považují to, aby se lidé věnovali takové práci, ve které uplatní znalosti a praxi, které získali při studiu [Šiklová 2012: 123-124].

K dalším tématům, ke kterým se stoupenci nové levice vyjadřují, je pojem „společnost blahobytu“. Přebírají pojem, se kterým přišel Karl Marx, který popsal takovou společnost, ve které „bohatství poteče proudem a bude dostupné každému podle jeho potřeb“ [Keller in Sociologická encyklopedie 2020]. Stoupenci nové levice to spojují se 60. lety, kde předpokládají, že do budoucna bude každá rodina vlastnit chalupy, chaty, nová auta a další. Samozřejmě tato situace nastává i v současnosti, kdy většina rodin vlastní minimálně dvě auta, chalupy nebo nové rodinné domy. Můžeme si povšimnout, že nejen v 60. letech, ale i v současnosti je viděna neustálá snaha (někdy se to může zdát až agresivní) hnát se za stále novými věcmi, a především za úspěchem a oceněním [Šiklová 2012: 124-125].

V neposlední řadě se čtvrtá kapitola zaměřuje na studenty jako aktivní subjekty a hybatele změn a pokroku. Aktivním hybatelem je myšlen člověk, který dokáže prorazit stereotypní myšlení běžných lidí a dokáže zaujmout právě lidi, kteří stereotypně přemýšlí a jednají. Dále jsou těmi hybateli změny myšlení hlavně aktivní a cílevědomí studenti, kteří svou vůlí a odhodláním chtějí dosáhnout pomocí revoluce změn a pokroku. Nastává ale otázka, kdo je a patří do aktivního jádra a jakým způsobem se ta jejich aktivita projevuje?

Důležité je zmínit, jaký byl zásadní rozdíl mezi studentskými hnutími v USA a v Západní Evropě. Ten nejzásadnější rozdíl byl komunistický režim, který ve většině západoevropských zemí v té době převládal a který neumožňoval tak velký rozvoj, jako tomu bylo v USA [Šiklová 2012: 158, 168-169].

2.2.5 Reakce veřejnosti na revoltu studentů

Pátá kapitola se zabývá především rozdílným pohledem společnosti na novou levice a studentská hnutí obecně. Rozdílně totiž na studenty a revoltující pohlíží jejich rodiče a blízcí a jinak je na ně pohlíženo ze strany veřejnosti a tzv. intelligence. Tyto pohledy a přístup k nim je zapříčiněn jejich snahou o revoluci a změny. Slovo revoluce totiž v lidech vzbuzuje pocity, které nejsou vždy úplně

kladné. Proto se veřejnost k revoltujícím studentům staví převážně negativně. I přes to, že někteří vnitřně mohou souhlasit s postoji a názory revoltujících studentů, reálně se ale od jejich chování a postojů veřejně odvraceli, a naopak revoltující studenty odsuzovali. Důvod mohl být jakýkoliv [Šiklová 2012: 231-232].

V rámci 5. kapitoly se autorka zabývá názory několika významných autorů. Ráda bych zmínila dva autory, jejichž myšlenky mě nejvíce zaujali. Těmi jsou S.M. Lipset a Raymond Aron. Raymond Aron, známý francouzský sociolog, se zaměřil na prostředí francouzských univerzit. On sám totiž upozorňoval a zasazoval se o reformu univerzit, protože si uvědomoval, že „*nevhodná organizace studia může studenty provokovat*“ [Šiklová 2012: 245]. R. Aron mimo jiné prohlásil, že kořeny studentských vzpour jsou zasazeny hluboko ve společnosti a z té dané společnosti vycházejí. Tudíž změna nebude tak jednoduchá. Druhý autor, který je v této kapitole zmiňován, je americký sociolog Seymour Martin Lipset. S. M. Lipset se zabýval demokracií a věnoval se problematice demokracie jako systémů. Později se zaměřil na vysokoškolské studenty a jejich nově vznikající hnutí. Autor přímo tvrdí, že „*k vysvětlení politického aktivismu studentů nestačí jen analýza univerzity jako sociálního systému, ale že je nutné to chápat jako celosvětový problém*“ [Šiklová 2012: 246]. Dále vysvětluje, že se studentská hnutí v různých zemích budou lišit. To záleží nejen na systému dané země, ale také na tom, jak moc je daná země rozvinutá. To znamená, že v méně rozvinutých zemích budou fungovat a vypadat studentská hnutí odlišně než v zemích, které mají autoritářský nebo demokratický systém. Samozřejmě i to, o co se budou zasazovat a jaké změny požadovat, se bude lišit.

Nejvíce mě v této kapitole zaujala myšlenka, kterou můžeme zasadit i do současnosti. Tou myšlenkou je, že současná (psáno i v knize) společnost má vlastně strach sama ze sebe a obává se, aby nějakým natuknutím určitého problému nebo tématu neodstartovala řetězovou reakci, která by později nešla pozastavit, přerušit nebo úplně zastavit [Šiklová 2012: 258].

2.2.6 Pokus o pochopení a vysvětlení

Předposlední kapitola Stoupenců proměn se nazývá „*Pokus o pochopení a vysvětlení*“. Hlavním tématem této kapitoly jsou opět studenti, ale oproti předchozím kapitolám se hovoří spíše o tom, jak tito studenti budou v budoucnu vypadat, co budou tvořit a jaká nakonec bude jejich snaha o změnu nebo čeho by se měli v budoucnu vyvarovat. Autorka zde otevírá téma toho, jak vzniká studentské hnutí. Dalo by se říct, že radikální studentská hnutí a nová levice vznikají jako taková specifická reakce na tzv. „plochosť“ současné doby a společnosti [Šiklová 2012: 263-265].

Autorka se mimo jiné zabývá otázkou, jaký vliv má společnost na jedince, na jeho myšlení a jednání. Na jedince nemá vliv jen společnost samotná, ale také škola, masová média a komunikační prostředky vůbec. Ať už škola nebo média se snaží o to, aby se jedinec přizpůsobil dané společnosti, aby do ní zapadl a jak sama autorka píše „*stal se tím pověstným autičkem, které hledá optimální nejkratší a nejrychlejší variantu pro dosažení cíle*“. Je zde snaha ze strany společnosti, aby se mladí přizpůsobili myšlení a chování v ní a nadále se nesnažili o vyhledávání dalších informací ohledně nějakého tématu. Mladí, moderní lidé v té době se ale naopak pokoušeli o to, jít do hloubky nějakých záležitostí a problémů a pokoušeli se nalézt odpovědi na nově vzniklé otázky. Nechtěli odpovědět pouze ano/ne, ale naopak se pokoušeli o obsáhlejší odpovědi na své otázky [Šiklová 2012: 268].

V druhé polovině 60. let se stala studentská hnutí a nová levice celkem vyhledávána a využívána k vědeckým výzkumům, a to proto, že se během pár let stalo formování a vznik nových studentských hnutí problémem, který do té doby nebyl tolik známý. Výzkumy se nezabývaly jen formováním a vznikem hnutí, ale klady si za cíl, aby pomohly univerzitám a vysokým školám předpovídat nebo následně neutralizovat studentské protesty. Mimo tyto aspekty se vědci zaměřili na studentské aktivisty a vedoucí skupiny. Otázkou bylo, jakým sociálním původem nebo socioekonomickým statusem disponují studentští aktivisté. Vědci brali v potaz i to, odkud studentští aktivisté pocházeli a v jakém prostředí vyrůstali. V tomto ohledu se uplatnily jak informace ze sociologie vzdělávání, tak i ze

sociologie politických, ale i sociálních hnutí [Šiklová 2012: 286-287]. Z většiny uskutečněných výzkumů vyplývá, že jedincova rodina má velký vliv na politickou orientaci a myšlení studentů. Původně sociologové předpokládali, že jedincova rodina ve finálním rozhodování, uvažování a chování ustupuje do pozadí a nemá na studenty takový vliv [Šiklová 2012: 298].

2.2.7 Závěr

V poslední kapitole autorka vyjadřuje vlastní postoje a sympatie k nové levici, ale také to, co u nové levice odsuzuje a v čem se s nimi neshoduje. To, s čím se sama autorka ztotožňuje a v čem s novou levicí souhlasí je jejich touha po aktivismu, po sebevyjádření nebo hledání svého osobního postoje ke společnosti a jejímu fungování. Autorka dále na mladých stoupencích vyzdvihuje jejich snahu o znovuotevření otázek a témat, které jsou hluboko zasazené ve společnosti nebo to, že v každé uskutečněné změně se skrývá naděje v něco nové a jiné. Naopak se se stoupenci nové levice rozchází a odsuzuje novou levici za její dravost, odsuzuje dále jejich radikálnost a někdy až příliš velký fanatismus, kterým radikální studenti disponují a ubližují tím dalším lidem [Šiklová 2012: 307-310].

V poslední kapitole autorka vyjadřuje velmi zajímavou myšlenku, kterou bych nadále, v rámci druhé části práce chtěla zkoumat v současnosti. Sama autorka již v 60. letech vyjadřuje obavy nad tím, jak by mohla situace na vysokých školách v budoucnu vypadat.

„Obávám se, že lidé, kteří rozhodují, třeba zvolí jiné řešení a že třeba zruší univerzitu v podobě, v jaké nyní existuje, tj. budou mít snahu její frekventanty sešněrovat další a další specializací a tím zrušit univerzitu jako socializační prostor, který individualitu rozvíjí a podceňuje samostatné myšlení. Z vysoké školy udělají jakousi střední školu s větší specializací a zbaví se tím, dle svých představ, mnoha nepříjemností. Bohužel se tím zbaví i myslících lidí, které potřebují. Mnozí odborníci jasně dokazují, že tento názor, přestože má momentálně „zelenou“, je nesmírně krátkozrakým, že by to byl jen další krok k likvidaci stávající společnosti. ...A protože je si již společnost vědoma, že zlikvidováním univerzit a jejich vlastního poslání a tím i studentského hnutí by jen omezila, případně zastavila růst

předpokladů pro svůj vlastní vývoj, předpokládám, že budeme mít v budoucnosti pro tyto své kritiky větší pochopení a že je časem přestane vítat pendrekem“
[Šiklová 2012: 313-314].

3. Praktická část

3.1 Vybraná metodologie

K provedení výzkumu a získání dat pro tuto bakalářskou práci byla využita kvantitativní metoda. Prostřednictvím kvantitativního výzkumu dochází k získání omezeného množství informací od většího počtu dotazovaných. Na rozdíl od kvalitativních výzkumů se výsledky z kvantitativních výzkumů dají považovat za reprezentativní při aplikaci na širokou populaci a výsledky získané z výzkumu lze velmi dobře zobecňovat [Soukup 2017: 67]. Ondřej Špaček [2019] mezi další charakteristiku kvantitativních výzkumů uvádí, že data, sebraná v kvantitativním výzkumu, se dají následně číselně vyjádřit. Proto jsou často výsledky vyjádřeny pomocí tabulek nebo grafů. Pro sběr dat u kvantitativních výzkumů jsou nejčastěji využívány dotazníky. Při jejich propagaci a následném vyhodnocování jsou v poslední době velmi často využívány informační kanály a technologie [Eger, Egerová 2017: 55].

Pro sběr dat byla vybrána a použita metoda dotazníkového šetření. Pro dotazník je typické to, že respondent má předem připravené otázky, na které následně odpovídá. Snahou výzkumníka je získat odpovědi od většího počtu respondentů, kdy se můžeme dotazovat na respondentovi znalosti, zkušenosti nebo postoje ke zjišťované problematice. Výhodou využití dotazníku ve výzkumu je především získání odpovědí od většího vzorku respondentů a jeho náročnost je jak z hlediska času nebo financí celkem nenáročná. Naopak nevýhodou může být to, že získáváme mnohdy pouze omezené množství informací, protože naší snahou je zjistit názor respondenta, ale už nezjistíme, co jej k takovému rozhodnutí vedlo [Eger, Egerová 2017: 112-113]. Konkrétně v tomto výzkumu byl využit typ strukturovaného dotazníku a pořadí otázek bylo pevně dané. Na začátku dotazníku se nacházely osobní, otevřené otázky, které respondenti vyplňovali sami. V druhé části dotazníku respondenti volili z uzavřených odpovědí. Respondent měl možnost zvolit vždy jen jednu odpověď.

Díky zvolené metodologii bych ráda došla k odpovědím na tyto výzkumné otázky: „Jsou studenti sešněrováni příliš úzkou specializací nebo naopak mají

pocit, že specializace jejich oboru je příliš široká?“, „Je na vysokých školách/univerzitách rozvíjena individualita studentů?“, „Podporuje daná vysoká škola/univerzita ve svých studentech samostatnost a kritické myšlení?“. Jiřina Šiklová se v disertační práci Stoupenci proměn obává, že se budoucí podoba univerzit tak, jak byla známa a jak vypadala v 60. letech, změní. Obává se, že z vysokých škol se stanou spíše jakési střední školy, jejichž specializace se bude neustále rozšiřovat a individualita a samostatné myšlení a uvažování již ve studentech nebude podporováno v takové míře, jako tomu bylo v době napsání Stoupenců proměn [Šiklová 2012: 313-314].

3.1.1 Výzkumný vzorek

Na začátku každého výzkumu se musí výzkumník rozhodnout, kdo bude tvořit výzkumný vzorek jeho výzkumu, od kterého bude sbírat odpovědi na výzkumné otázky. Dále by si měl stanovit, jak bude data sbírat a podle jakých charakteristik bude výzkumný vzorek vybírat [Punch 2003: 52]. Výzkumný vzorek pro mou práci tvoří studenti, konkrétně studenti vysokých škol. Výběrem tohoto vzorku jsem se snažila navázat na práci Stoupenci proměn, ve které se Jiřina Šiklová zaměřuje na vysokoškolské studenty, mládež a studentská hnutí.

V posledních několika letech dochází nejen k velké proměně a vývoji vysokých škol, ale také k nárůstu počtu vysokých škol. S tímto vývojem samozřejmě dochází k proměně chování vysokoškolských studentů [Prudký, Pabian, Šima 2010: 11]. Právě u vysokoškolských studentů nastal největší zlom a změna v možnosti studování vysokých škol. Oproti dřívějším letům se studium na vysoké škole otevřelo mnohem více studentům. Zájem a poptávka po vysokoškolském vzdělání podle Prudkého, Pabiana a Šimy [2010] vede ke zvýšeným nárokům na vzdělání ze strany studentů. Tato situace následně vede k tomu, že se někteří obávají o kvalitu studia, která podle mnohých v posledních letech klesá.

Konkrétně mého výzkumu se zúčastnilo celkem 324 respondentů. Věkové rozmezí respondentů bylo 18 až 30 let. Tento věk jsem zvolila proto, že jsem se dotazovala nejen respondentů, kteří studují prezenční studium, ale předpokládala

jsem, že se výzkumu může zúčastnit student, který zvolil kombinovanou formu studia. Zároveň jsem počítala s možností, že někteří studenti studovali vysokou školu později, a ne ihned po dokončení studia na střední škole. V rámci výzkumu jsem se zaměřila na studenty vysokých škol z celé České republiky. Pro to, aby respondenti byli schopni odpovědět na otázky kladené v dotazníku, bylo potřeba, aby absolvovali minimálně jeden celý rok na vysoké škole. Za toto období respondent mohl dostatečně poznat a prožít, jaký systém na vysoké škole funguje. Důležitá byla také osobní zkušenost respondenta s tím, jak vysoká škola funguje, jak probíhá samotné studium a jaké vládou vztahy na respondentem samotným studované vysoké škole.

3.1.2 Sběr dat

Sběr dat pro tento výzkum probíhal online, pomocí tzv. CAWI (Computer Assisted Web Interviewing) metody. K jedné z nejvýznamnějších výhod patří především to, že respondenti odpovídají na dotazníky přímo na dané stránce a jejich odpovědi se automaticky zaznamenávají. Tím dochází k tomu, že se odpovědi mohou průběžně kontrolovat a analyzovat [Augur-consulting 2016]. Pro vytvoření dotazníku jsem využila web Click4Survey, který mi následně byl velmi nápomocný při analýze odpovědí a výsledků. V současné době, která přeje sociálním sítím, informačním kanálům a technologiím, byl dotazník produkován online cestou. Právě díky sociálním sítím byly dotazníky dále sdíleny.

Když se zaměřím na podobu dotazníků, tak v první řadě všichni respondenti byli obeznámeni o základních informacích. V nich jsem respondenty seznámila s účelem výzkumu a k čemu budou data využity. Samozřejmostí bylo ubezpečení respondentů o jejich absolutní anonymitě a také o tom, že zjištěné informace budou využity pouze pro účely mého výzkumu. Následovaly otevřené otázky, které se týkaly studované vysoké školy, fakulty, oboru a ročníku studia, kde respondent sám ručně vyplnil tyto informace. Otázky, které byly zásadní pro výzkum, se nacházely v druhé části dotazníku, kde respondenti vybírali z předem připravených odpovědí. U každé takovéto odpovědi byla pouze jedna možnost, kterou mohl respondent zvolit. V závěrečné otázce měli respondenti možnost vyjádřit své

vlastní připomínky nebo názory, ať už k dotazníku nebo k vysokoškolskému vzdělání a systému.

Sběr dat probíhal mezi březnem a dubnem 2021. Díky tomu, že dotazník byl vyplňován respondenty online, za poměrně krátké časové období a z jejich domácího prostředí, s šířením a rozesíláním dotazníků nebyl problém. V odpovědích převažovaly spíše odpovědi od žen než od mužů. Tato informace ale neměla žádný vliv na výsledné odpovědi a celkový výsledek dotazníku. Jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, důležitá byla osobní zkušenost respondentů s vysokoškolským prostředím.

Při analýze dat jsem se zaměřila především na odpovědi z druhé části dotazníku, kde se nacházely otázky ohledně spokojenosti respondentů se studiem, fungováním a chodem jejich vysoké školy, a především odpovědi na stanovené výzkumné otázky.

3.1.3 Analýza dat

V rámci svého kvantitativního výzkumu jsem analyzovala dotazníky 324 respondentů. Dotazník se skládal z 27 otázek, které měly z větší části uzavřené odpovědi. V první části dotazníku jsem se zajímala o respondentovi osobní informace, tedy na pohlaví, studovanou vysokou školu, obor a fakultu nebo formu studia, tedy zda je respondent studentem prezenční nebo kombinované formy studia. Následně jsem se zaměřila na otázky ohledně spokojenosti jak se studiem, tak i s chodem a fungováním studované katedry nebo zda studenti mají možnost podílet se na výuce. V druhé polovině se již nacházely otázky na mé výzkumné otázky, kde respondenti mohli vyjádřit jak svůj názor, tak se zamyslet nad tím, jak by mohli odpovědět jeho spolužáci a okolí. Závěrečná otázka byla otevřená a studenti se tak mohli vyjádřit jak k dotazníku samotnému, tak k vysokoškolskému systému. Respondenti dotazník vyplňovali online přes internetovou stránku Click4Survey, kde jsem dotazník zároveň vytvářela. K analýze dat jsem využila Microsoft Excel a dále jsem využila již zmíněnou stránku Click4Survey, kde jsem pracovala s tabulkami a grafy z vyplněných odpovědí.

K analýze dat jsem využila metodu analýzy statistických dat. Ke každé odpovědi respondentů přiřazuji číselné kódy, které pomáhají právě k další analýze [Ivanová, Olecká 2010: 28-29]. Díky převedení dat na číselné kódy můžeme dále využívat programy, ve kterých lze převést číselné odpovědi na grafy nebo číselné tabulky. V mém případě jsem využila program Microsoft Excel a stránku Click4Survey.

3.1.4 Etická stránka výzkumu

V průběhu mého výzkumu nebyl porušen žádný z etických aspektů. Celý výzkum probíhal anonymně, což bylo respondentům sděleno hned na začátku výzkumu. Všechny dotazníky byly vytvořené tak, aby respondent uvedl jen pohlaví, tedy zda dotazník vyplňuje muž nebo žena. Každý respondent byl na začátku výzkumu také seznámen s tím, že jejich odpovědi budou využity jen pro potřeby mé bakalářské práce a nebudou využity nijak jinak nebo nějakým způsobem zneužity.

4. Výsledky výzkumu

V rámci této kapitoly se zaměřím na výsledky z vyplněných dotazníků. Mým hlavním cílem bude snaha o zodpovězení výzkumných otázek, které jsem si na začátku výzkumu stanovila. Při jejich výběru jsem navázala na obavy Jiřiny Šiklové, které vyjádřila ve své disertační práci Stoupenci proměn. Výzkumné otázky jsou:

1. „Je na vysokých školách/univerzitách rozvíjena individualita studentů?“
2. „Jsou studenti sešněrováni příliš úzkou specializací nebo naopak mají pocit, že specializace jejich oboru je příliš široká?“
3. „Podporuje daná vysoká škola/univerzita ve svých studentech samostatnost a kritické myšlení?“

4.1 Obecné informace

V této podkapitole se budu zabývat obecnými informacemi ze sebraných dotazníků. Zaměřím se na celkový počet zodpovězených dotazníků, rozložení mužů a žen ve výzkumu nebo jak jsou respondenti spokojeni se studiem na své vysoké škole. Jedna otázka se týkala studentských hnutí nebo spolků, kdy jsem se zajímala o to, zda existují v současné době vysokoškolská hnutí nebo spolky, které by mohly být podobné těm z 60. let minulého století.

Během sběru dat, které probíhalo v průběhu března a dubna letošního roku, jsem došla k celkovému počtu 324 vyplněných dotazníků. Z 324 sebraných odpovědí převažovaly odpovědi žen nad muži, konkrétně odpovědělo 256 žen a 68 mužů. Většina respondentů uvedla, že jsou studenty prezenční formy studia, konkrétně tak uvedlo 93 % dotazovaných. Zbýlých 7 % byli studenti kombinované formy studia.

Co se týká věkového rozložení respondentů, tak nejvíce odpovědí bylo získáno od věkové skupiny 20-25 let. Protože tato otázka nebyla povinná, tak byla zodpovězena 323 respondenty. Z celkového počtu 323 odpovědí bylo od výše zmíněné věkové skupiny, 20-25 let, získáno dohromady 205 odpovědí.

Tab. 1 Pohlaví respondentů

Muž	68	21 %
Žena	256	79 %
Celkem	324	100 %

Zdroj: data z „Srovnání výsledků výzkumu Jiřiny Šiklové se současným stavem“

Vzhledem k tomu, že data byla sbírána od respondentů z celé České republiky, máme k dispozici data od studentů několika vysokých škol. Nejvíce odpovědí je z těch vysokých škol, na kterých funguje větší množství fakult, a tudíž disponují velkými počty studentů. Nejvíce odpovědí bylo od studentů Univerzity Karlovy (87 respondentů), Západočeské Univerzity (45 respondentů), Masarykovy Univerzity (59 respondentů) nebo ČVUT (České vysoké učení technické, 13 respondentů). Vzhledem k tomu, že otázka byla vyplňována respondenty vlastnoručně, docházelo tedy k tomu, že se jedna vysoká škola objevovala v odpovědích v několika možných variacích. Podobná situace se opakovala v otázce na studovanou fakultu a obor respondenta. Co se týče studovaného oboru nebo fakulty respondentů, tak v odpovědích převažovali respondenti humanitních oborů nad obory technickými.

Po sérii obecných otázek ohledně respondentů samotných následovala otázka, ve které jsem se zaměřila na spokojenost respondentů se studiem na jím studované fakultě.

Tab. 2 - Jak jste spokojen/a se studiem na Vaší fakultě?

Hodnota	Odpověď (vyjádřena v číslech)	Odpověď (vyjádřena v %)
a. Velmi spokojen/a	71	22,0
b. Spokojen/a	121	37,0
c. Spíše spokojen/a	85	26,0
d. Spíše nespokojen/a	29	9,0
e. Nespokojen/a	10	3,0
f. Velmi nespokojen/a	8	2,0
Celkem	324	100 %

Zdroj: data z „Srovnání výsledků výzkumu Jiřiny Šiklové se současným stavem“

Tato tabulka ukazuje, že většina studentů je se studiem na své fakultě spokojena. Nejvíce odpovědí vidíme u otázky spokojen/a, kdy tak odpovědělo 121 respondentů. Ve zbylých odpovědích si můžeme povšimnout, že převažují pozitivní odpovědi, tudíž lze tvrdit, že většina studentů je se svým studiem spokojena. Vzhledem k tomu, že se v odpovědích spíše vyskytovaly odpovědi od studentů z druhých a třetích ročníků bakalářského studia, tak lze předpokládat, že kdyby studenti nebyli se studiem spokojeni, pravděpodobně by opustili studium již v prvním ročníku.

Na mnoha vysokých školách se v prvních ročnících objevují také studenti, kteří neuspěli při přijetí na jinou, jimi preferovanou, školu. Proto volí rychlou možnost studia na jiné škole. Ta tak působí jako tzv. přestupní stanice, kdy zde jsou jeden rok a následně se znovu pokoušejí o přijetí na jejich požadovanou a preferovanou vysokou školu. Nejvíce je takovýchto studentů z humanitních, pedagogických nebo technických oborů. Takovéto studenty k přihlášce na jiné školy vede nejvíce to, že nejsou spokojeni s úrovní nebo kvalitou studia a následně nechtějí ve studiu pokračovat [Matějů a kol. 2005: 98, 107].

Studenti se velmi podobně jako v otázce o spokojenosti se studiem vyjádřili v otázkách spokojenosti s komunikací a vztahy, které panují mezi studenty a vyučujícími na jimi studované fakultě. To znamená, že v obou případech jsou

studenti spíše spokojeni jak s komunikací, která probíhá mezi nimi a vyučujícími, tak jsou spokojeni se vztahy, které se svými vyučujícími mají.

V poslední otázce, spadající do obecných informací, jsem se respondentů dotazovala, zda na jejich fakultě existuje nějaké vysokoškolské/studentické hnutí nebo spolek, který by se zasazoval o změny na akademické půdě, o komunikaci s vyučujícími a další. Zajímala jsem se tak v návaznosti na studentská hnutí z 60. let, o kterých pojednává práce Stoupenci proměn. Sama ze své zkušenosti nevím o nějakém vysokoškolském hnutí nebo spolku, který by plnil takové funkce na mé škole. Z celkového počtu 324 odpovědí se 52 % respondentů vyjádřilo, že na jejich fakultě existuje takovéto studentské hnutí nebo spolek. Dalších 33 % si nebylo jisto, zda takovéto hnutí na jimi studované fakultě funguje a existuje. Zbylých 15% se vyjádřilo tak, že buď nemají dostatečný přehled, nebo na jejich fakultě neexistuje žádný studentský nebo vysokoškolský spolek nebo hnutí.

4.2 Samostatnost a rozvoj kritického myšlení u studentů

V této části se zaměřím výhradně na jednu ze tří výzkumných otázek, a to zda **„Podporuje daná vysoká škola/univerzita ve svých studentech samostatnost a kritické myšlení?“**. Při odpovědích nejen na tuto výzkumnou otázku budu vycházet z odpovědí samotných respondentů. Ti na základě vlastních zkušeností a poznatků odpovídali na předem připravené odpovědi. Respondenti mohli zvolit odpověď na škále od 0 do 10, kdy 0 znamenala absolutní nepodporu samostatnosti a kritického myšlení, 5 – tak na půl je samostatnost a kritické myšlení podporována, a 10 – samostatnost a kritické myšlení je podporováno maximálně.

Tab. 3 – Do jaké míry podporuje Vaše vysoká škola u Vás osobně rozvoj samostatnosti a kritického myšlení?

Hodnota	Počet odpovědí (vyjádřeno v číslech)	Počet odpovědí (vyjádřeno v %)
0 – vůbec, absolutně ne	10	3,0
1	10	3,0
2	15	5,0
3	16	5,0
4	3	1,0
5 – tak na půl	31	10,0
6	25	8,0
7	48	15,0
8	48	15,0
9	41	13,0
10 – maximálně	77	24,0
Celkem	324	100 %

Zdroj: data z „Srovnání výsledků výzkumu Jiřiny Šiklové se současným stavem“

Výsledky v tabulce č. 3 ukazují, že nejvíce respondentů odpovědělo na poslední otázku, a to, že se domnívají, že jimi studovaná fakulta v nich samotných maximálně podporuje rozvoj samostatnosti a samostatného a kritického myšlení. Z celkového počtu 324 odpovědí se 77 respondentů vyjádřilo tak, že se domnívají, že je v nich samostatnost a rozvoj kritického myšlení maximálně podporována. Oproti tomu jen 10 respondentů se vyjádřilo tak, že je v nich samostatnost a kritické myšlení podporováno minimálně nebo vůbec. Co se týče zbylých odpovědí na tuto otázku, převažují zde odpovědi z druhé poloviny tabulky. Od možnosti, že je samostatnost a kritické myšlení podporováno tak na půl si můžeme povšimnout, že odpovědi mají vzrůstající tendenci. Z těchto výsledků tedy vyplývá, že odpověď na výzkumnou otázku tedy je, že studenti jsou převážně spokojeni s tím, jak je u nich samotných rozvíjena a podporována samostatnost, samostatné a kritické myšlení. Zároveň se dá říct, že obava Jiřiny Šiklové, že samostatnost a kritické myšlení u studentů bude jednak upadat a jednak

samostatnost a rozvoj kritického myšlení nebude v budoucnu podporován a rozvíjen, se tedy nepotvrdila. Studenti i po více jak půl století od vyřčených domněnek nakonec nepotvrdili to, co se v 60. letech očekávalo nebo předpokládalo.

V souvislosti s kritickým myšlením a jeho rozvojem je potřeba vzít v potaz fakt, že se může u studentů stát, že uvažují a přemýšlí až tak nekriticky, že si ani nemusejí uvědomit, že jejich škola v nich právě kritické uvažování a přemýšlení nepodporuje ani nepožaduje. Tento problém budu nadále diskutovat v závěru této práce.

4.3 Individualita a její rozvoj u studentů

V této podkapitole se zaměřím na druhou výzkumnou otázku, a to zda „**Je na vysokých školách/univerzitách rozvíjena individualita studentů?**“. Obdobně jako v předchozí podkapitole jsem se pokusila získat odpovědi od studentů přímo na tuto otázku, tedy zda si sami studenti myslí, že je jejich individualita rozvíjena a jejich školou podporována. Respondenti mohli vybrat jednu z odpovědí na škále od 0 do 10, kdy 0 znamenala nejnižší hodnotu a 10 naopak hodnotu nejvyšší. Celkem na tuto otázku odpovědělo 324 respondentů.

Tab. 4 - Do jaké míry Vaše vysoká škola ve Vás osobně podporuje rozvoj individuality?

Hodnota	Počet odpovědí (vyjádřeno v číslech)	Počet odpovědí (vyjádřeno v %)
0 – vůbec, absolutně ne	21	6,0
1	18	6,0
2	20	6,0
3	18	6,0
4	21	6,0
5 – tak napůl	59	18,0
6	24	7,0
7	47	15,0
8	45	14,0
9	16	5,0
10 - maximálně	35	11,0
Celkem	324	100 %

Zdroj: data z „Srovnání výsledků výzkumu Jiřiny Šiklové se současným stavem“

Výsledky této tabulky ukazují, že větší část respondentů odpovídala na otázku na škále od 5 do 10. To znamená, že respondenti hodnotí rozvoj individuality spíše pozitivně. Jak si můžeme povšimnout, nejvíce studentů, tedy 18 %, se domnívá, že je v nich jejich individualita rozvíjena tak napůl. Na rozdíl od předchozí odpovědi, kdy se respondenti vyjádřili tak, že jejich škola v nich

maximálně podporuje samostatnost a samostatné myšlení, tak zde takové výsledky nemáme. Jak si můžeme v tabulce č.4 povšimnout, v odpovědích 0–4 je jen minimální rozdíl, respondenti na tyto otázky odpověděli shodně po 6 %. Odpověď č. 5 se ukázala jako zásadní, na kterou odpovědělo nejvíce respondentů, a to 18 %. Následně na otázku 7. a 8. odpovědělo dohromady 29 % respondentů a na poslední otázku, zda se respondenti domnívají, že je v nich individualita rozvíjena maximálně, odpovědělo 11 % respondentů.

Tyto výsledky ukazují, že se obava Jiřiny Šiklové nepotvrdila. Jiřina Šiklová se obávala toho, že stejně jako rozvoj samostatnosti a kritického myšlení, tak i individualita bude v budoucnu u studentů nežádaná, či dokonce potlačovaná. I přes to, že výsledek tabulky č. 4 ukazuje, že se studenti domnívají, že je v nich samotných individualita rozvíjena tak naplň, můžeme říct, že se obava Jiřiny Šiklové nepotvrdila a rozvoj individuality u studentů je stále aktuální.

4.4 Budoucnost spojená se specializací oboru

V rámci této podkapitoly se zaměřím na výsledky poslední výzkumné otázky, která se týkala specializace studijního oboru a názoru na budoucí rozvoj a podobu vysokoškolských oborů. Otázka zní „**Jak vnímáte specializaci studijního oboru, který právě studujete? Případá Vám příliš úzká až omezující, nebo příliš široká až rozbředlá?**“. Jiřina Šiklová se ve Stoupencích proměn obávala toho, že se v budoucnu „z vysoké školy udělají jakési střední školy s větší specializací“ [Šiklová 2012: 313]. Proto jsem se v otázce dotazovala na respondentův názor, zda se domnívá, že specializace jím studovaného oboru je buď adekvátní, příliš omezující nebo naopak příliš široká.

Respondenti opět mohli zvolit jednu z možností na škále od 0 do 10. Možnost 0 znamenala nejnižší hodnotu, a to, že specializace oboru je příliš omezující, až po možnost 10, která znamenala nejvyšší hodnotu, a to že specializace oboru je příliš široká až rozbředlá. Celkem na tuto otázku odpovědělo 324 respondentů.

Tab. 5 - Jak vnímáte specializaci studijního oboru, který právě studujete? Případá Vám příliš úzká až omezující, nebo příliš široká až rozbředlá?

Hodnota	Počet odpovědí (vyjádřeno v číslech)	Počet odpovědí (vyjádřeno v %)
0 – specializace oboru je příliš úzká až omezující	5	2,0
1	2	1,0
2	8	2,0
3	17	5,0
4	15	5,0
5 – specializace oboru je adekvátní	169	52,0
6	26	8,0
7	40	12,0
8	20	6,0
9	5	2,0

10 – specializace oboru je příliš široká rozbředlá	17	5,0
Celkem	324	100 %

Zdroj: data z „Srovnání výsledků výzkumu Jiřiny Šiklové se současným stavem“

Výsledky této tabulky ukazují, že z celkových 324 respondentů se 52 % respondentů domnívá, že specializace jimi studovaného oboru je adekvátní. Pouhá 2 % dotazovaných si myslí, že specializace oboru je příliš úzká, možná až omezující. Dalších 5 % respondentů se domnívá, že specializace je příliš široká, až rozbředlá. Díky těmto výsledkům se tedy nepotvrdila obava Jiřiny Šiklové, která se domnívala, že v budoucnu se z vysokých škol stanou spíše takové střední školy, které budou disponovat větší specializací, a mohly by tedy nahradit vysoké školy v podobě, v jaké byly a jsou dodnes známé.

Domnívám se, že když je specializace studijního oboru adekvátní a nepřevažuje zde buď specializace příliš široká nebo naopak příliš úzká, tak je to správně. Když bude specializace oboru ať už příliš úzká nebo příliš široká, mohou budoucí absolventi mít problém s budoucím uplatněním a hledáním zaměstnání.

Na závěr bych ráda zmínila, že ke každé z výše zmíněných otázek jsem se respondentů dotazovala na stejné otázky, ale zajímala jsem se zároveň o názor respondentových spolužáků. Rozhodla jsem se tak protože jsem chtěla docílit toho, aby se respondent zamyslel nad tím, jak jeho spolužáci přemýšlejí a jak jsou s danou situací nebo problematikou spokojeni či naopak. Volila jsem tak především proto, že nám dané otázky mohou poukázat na rozdíl mezi názorem respondenta a jeho okolím. Vzhledem k tomu, že výsledky se lišily jen minimálně nebo vůbec, a směrodatné a důležité pro tento výzkum byl hlavně názor respondenta, uvedla jsem zde tedy jen výsledky odpovědí respondentů samotných.

4.5 Vlastní názor respondentů

V rámci této kapitoly bych ráda uvedla pár názorů samotných respondentů. V poslední otázce celého dotazníku bylo umožněno respondentům vyjádřit jakékoliv připomínky nebo názory, ať už k dotazníku, vysokoškolskému studiu nebo k vysokoškolskému systému. Některé autentické názory respondentů mi přišly celkem zajímavé a přínosné, a tak jsem se rozhodla pár z nich uvést také do této práce. Protože dotazník byl anonymní, tak k uvedeným názorům uvedu jen vysokou školu, fakultu nebo obor studujících, kteří se takto vyjádřili o fungování vysokých škol a vysokoškolského systému.

„Celkově se domnívám, že by mělo dojít k restrukturalizaci celého českého školství včetně vysokoškolského. Současný stav nevytváří podmínky pro samostatné kritické myšlení a neklade důraz na individualitu. Očekává se, že se žák účastní spíše pasivně. Tzn., pasivní poslech a následné memorování poslechnutého“ (Filozofická fakulta, mezinárodní vztahy).

„Mělo by se víc zajímat o potřeby studentů. Neměnit požadavky na studenty během studia (zažila jsem). Měly by se vyučovat u nás i praktické dovednosti. Většinou máme ve výuce jenom teorii, ale metody a postupy výzkumu vůbec nejsou vyučovány. Je to silné samostudium. Každá fakulta by měla dbát na jazykovou vybavenost studentů! PřF UK sice vede kurzy angličtiny, ale studenti si je musí platit. Bohužel ne všichni studenti na to mají finance, takže jsou odkázáni na samostudium. Jiné fakulty mají jazykové předměty přímo na fakultě. Měli by nás připravovat na práci ve výzkumu či v terénu nebo v nějakých firmách, ale to se neděje. Během bakalářského a magisterského studia převažuje teorie. Neučí nás praktické záležitosti, které v doktorském studiu či v praxi chybí. Mám informace že i studenti oboru geologie, kteří mají technické zaměření mají problém ve firmách se uchytit, neboť neumí základy důležité pro práci u geotechnologických firem“ (Univerzita Karlova, přírodovědecká fakulta, obor Geologie).

„Školství je zastaralé, pokud se jedná o technické obory myslím (na základě platu a popisu pracovních nabídek na internetu), že po ukončení studia nastává učení daného oboru znova a teprve tak že to člověk pochopí doopravdy, zapomíná

se na praktickou výuku i u kancelářských oborů (inženýr) člověku chybí frustrace z nepochopeného a samostatný výzkum s doprovodem učebních materiálů, a ne studium z učebních materiálů bez samostatného výzkumu. Programy popř práce(úkoly) jsou na škole spíše aplikace již ukázaného postupu než pochopení a osvojení, ale na druhé straně nemůžeme postupovat tak jako naši předci kteří mnoho let zkoumali, než zjistili něco, co se naučíme během hodiny a k tomu další věci, cílem by mělo být urychlení našeho poznání pomocí učebních materiálů“
(Vysoká škola Báňská, fakulta strojní, obor Strojírenství).

5. Závěr

Tématem této bakalářské práce byli vysokoškolští studenti, mládež a studentská hnutí v současnosti. Cílem mé bakalářské práce bylo především zjistit, jak jsou vysokoškolští studenti v České republice spokojeni se studiem na vysoké škole, jejím chodem, fungováním a zda právě vysoká škola ve svých studentech podporuje a rozvíjí samostatnost, kritické myšlení a individualitu. Současně s výše zmíněným jsem využila poznatků, názorů a obav Jiřiny Šiklové z její disertační práce *Stoupenci proměn*. Tato práce byla zaměřena právě na problematiku nejen vysokoškolských studentů a vysokoškolského prostředí, ale zabývá se také v 60. letech 20. století aktuálním tématem, a to studentskými hnutími. Záměrem bylo také zjistit, zda v současnosti existují vysokoškolská/studentská hnutí, podobná těm z 60. let minulého století.

Tato práce se skládá ze dvou částí. V první, teoretické části, jsem se zaměřila na vznik, vývoj a hlavní cíle sociálních a studentských hnutí. Následně jsem se pokusila o shrnutí práce *Stoupenci proměn*, díky které jsem vytvořila výzkumné otázky pro vlastní výzkum. V druhé, praktické části, jsem provedla vlastní výzkum, který navazoval na obavy a názory Jiřiny Šiklové vyřčených v 60. letech. Pro sběr dat byly využity online dotazníky a osloveni byli respondenti, kteří studují nebo v minulosti studovali vysokou školu. Hlavním požadavkem na respondenty tedy byla vlastní zkušenost s vysokoškolským prostředím a systémem vysokých škol.

Pomocí on-line dotazníků jsem se pokusila zodpovědět na tři výzkumné otázky, kterými jsou:

1. „Jsou studenti sešněrováni příliš úzkou specializací nebo naopak mají pocit, že specializace jejich oboru je příliš široká?“,
2. „Je na vysokých školách/univerzitách rozvíjena individualita studentů?“,
3. „Podporuje daná vysoká škola/univerzita ve svých studentech samostatnost a kritické myšlení?“.

Tyto výzkumné otázky jsem zvolila proto, že jsem v základu vycházela z obav, které vyslovila Jiřina Šiklová ve své disertační práci Stoupenci proměn. Zde se autorka vyjádřila tak, že se obává toho, že budoucí podoba vysokých škol již nebude vypadat tak, jak ji všichni v té době znali. Obávala se, že se z vysokých škol stanou spíše střední školy, které budou mít jen širší specializaci. Další obava se týkala toho, že se ve studentech nebude rozvíjet samostatnost, kritické myšlení a individualita a tím se zbaví samostatně myslících lidí, což by v budoucnu mohl být problém.

Na základě poznatků a názorů Jiřiny Šiklové z práce, která byla sepsána před více jak 50 - ti lety, jsem došla k výsledku, že se obavy a domněnky o budoucnosti vysokých škol nepotvrdily. Pomocí tabulek, ve kterých jsem uvedla odpovědi na konkrétní výzkumné otázky, jsem se pokusila přehledněji ukázat konečné výsledky, jak studenti sami hodnotí situaci ohledně vysokoškolského vzdělání a systému. Závěry výzkumu jsou takové, že studenti hodnotí celkem kladně to, že se jejich škola pokouší ve svých studentech o rozvíjení samostatnosti, individuality, kritického a samostatného myšlení. Co se týče podoby vysokoškolských oborů a jejich specializace, výsledky ukazují, že se studenti domnívají, že specializace jimi studovaného oboru je adekvátní. Jen minimum studentů se domnívá, že jejich specializace je buď příliš široká nebo naopak příliš omezující.

Závěrem je důležité se zmínit o otázce kritického myšlení a rozvoji individuality u studentů. V rámci dotazníkového šetření jsem se zaměřila na vlastní názor respondentů o rozvoji kritického myšlení a individuality na vysokých školách. Vystává tím ale otázka, zda ve studentech je opravdu kritické myšlení a individualita rozvíjeno a podporováno? Nebo studenti přemýšlejí až tak nekriticky, že jim nedochází, že v nich kritické myšlení není ve finále podporováno tak, jak se domnívají? Tato stejná otázka vystává jak v otázkách individuality a samostatnosti, tak v rozvoji oborů. Jsou opravdu studenti přesvědčeni, že vysoká škola ve studentech samotných požaduje a rozvíjí schopnost individuality a samostatnosti nebo jsou studenti tak zvyklí na tlak na uniformitu, že se mylně domnívají, že v nich je individualita, samostatnost a kritické myšlení rozvíjeno?

Provedeným výzkumem jsem zjistila, že studenti sami hodnotí situaci ohledně rozvoje samostatnosti, individuality a studijních oborů za vcelku dobrou a jsou s ní spokojeni. Musíme však vzít v potaz, že je zde možnost, že studenti netuší, co to je kritické myšlení a individualita a sami tak nemohou rozklíčit, že v nich tyto vlastnosti nejsou podporovány. Lze tedy říct, že se skutečnost a realita může lišit s názory a postoji samotných studentů, protože oni sami nedokážou kriticky přemýšlet a přijít tedy na to, že se v nich samostatnost a individualita nepodporuje a studenti se tak těchto vlastností nedožadují a nepožadují změnu. Zjištěním této práce je, že studenti jsou spokojeni jak s rozvojem samostatnosti, individuality, kritické myšlení a rozvoji studijních oborů. Je ale realita opravdu taková, jak ji zhodnotili studenti?

Možným východiskem pro vyřešení této otázky, tedy, zda vysoká škola ve svých studentech podporuje a rozvíjí samostatnost, individualitu a kritické myšlení, je podle mého názoru taková, že bych se v rámci výzkumu zaměřila jak na studenty samotné, tak také na jejich vyučující. V rámci dotazníkového šetření bych se dotazovala na stejné otázky jak studentů, tak vyučujících. Následně bych provedla rozhovory s určitými respondenty, jak ze stran studentů, tak i vyučujících, kterých bych se dotazovala na konkrétní otázky, a to, jak konkrétně je ve studentech rozvíjena samostatnost, kritické myšlení a individualita. Následně bych srovnávala názory studentů a vyučujících a zjišťovala bych, zda se odpovědi a názory studentů a vyučujících shodují nebo dochází k velkým rozdílům.

Téma vysokoškolského studia a vysokoškolských studentů je, myslím, nejen v dnešní době celkem důležité. Vysokoškolská příprava studentů je v mnoha zemích považována za velmi důležitou, protože vede k rozvíjení sociokulturního a ekonomického rozvoje v dané zemi. V současné době vysokoškolské vzdělání má několik podob a variant, které si za svůj cíl kladou rozvíjení a osvojení si dovedností, znalostí nebo schopností, které právě vysokoškolské studenty charakterizují. Stejně tak, jako se v průběhu času mění jak metody, tak i formy studia procházejí určitou transformací [Klement 2015: 116]. Proto jsem v této práci využila disertační práce Stoupenci proměn. Zde se autorka mimo jiné

zaměřuje na požadavky vysokoškolských studentů a studentských hnutí, kteří požadovali změny jak ve fungování vysokých škol, tak se snažili pozměnit pohled na ně samotné. Tedy aby studenti byli vnímáni jako rovnocenní partneři svých vyučujících, kteří se mohou alespoň částečně podílet na fungování a chodu vysokých škol.

6. Použitá literatura

Tištěné zdroje

Eger, L., Egerová, D. 2017. *Základy metodologie výzkumu*. Plzeň: Západočeská univerzita.

Gilcher – Holtey, I. 2004. *Hnutí '68 na Západě: studentské bouře v USA a západní Evropě*. Praha: Vyšehrad.

Ondrejko, P. 2004. *Socializácia v sociológii výchovy*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied.

Ottaway, J., H. 2015. *Kočka, která nikdy nespí II.: Jiřině Šiklové k narozeninám*. Praha: Československé dokumentační středisko.

Pažout, J. 2004. *Hnutí revoluční mládeže 1968–1970. Edice dokumentů*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky.

Pažout, J. 2008. *Mocným navzdory. Studentské hnutí v šedesátých letech 20. století*. Praha: Prostor.

Petrusek, M., Linhart, J., Vodáková, A., Maříková, H. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.

Punch, K., F. 2008. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál.

Skovajsa, M. 2012. *Mezi dvěma epochami. Stoupenci proměn v 60. letech a dnes* in Šiklová, J. 2012. *Stoupenci proměn*. Praha: Kalich.

Šiklová, J. 2012. *Stoupenci proměn*. Praha: Kalich.

Špaček, O. 2019. Kvantitativní strategie výzkumu in Novotná, H., O. Špaček, M. Šťovíčková Jantulová. 2019. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FSH UK.

Urban, L. 2017. *Sociologie. Klíčová témata a pojmy*. Praha: Grada.

Znebežánek, F. 1997. *Sociální hnutí: teorie, koncepce, představitelé*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Elektronické zdroje

Augur Consulting. 2016. *On-line dotazování (CAWI - Computer Assisted Web Interviewing)*. [online]. [cit. 31.3.2021]. Dostupné z: <https://www.augur-consulting.cz/kvantitativni-vyzkum.php>

ČSÚ. 2020. *Vysokoškolské vzdělání – studenti celkem*. [online]. [cit. 30.3.2021]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=VZD11&z=T&f=TABULKA&katalog=30848&str=v70>

[file:///C:/Users/42060/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wek-yb3d8bbwe/TempState/Downloads/1961_ceske-vysoke-skolstvi_preview%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/42060/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wek-yb3d8bbwe/TempState/Downloads/1961_ceske-vysoke-skolstvi_preview%20(1).pdf)

Ivanová, K., I. Olecká. 2010. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. [online]. [cit. 3.4.2021]. Dostupné z: http://web.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/41metodologie_vedecko-vyzkumne_cinnosti.pdf

Josífková, J. 2013. *Úspěšnost a spokojenost vysokoškolského studenta a jejich souvislost s osobnostními faktory a zvládacími strategiemi*. [online]. [cit. 5.4.2021]. Dostupné z: [file:///C:/Users/42060/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wek-yb3d8bbwe/TempState/Downloads/document%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/42060/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wek-yb3d8bbwe/TempState/Downloads/document%20(1).pdf)

Keller, J. 2020. *Blahobyť* in Sociologická encyklopedie. [online]. [cit. 7.1.2021]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Blahobyť>

Klement, M. 2015. *Analýza postojů studentů vysoké školy k formám, metodám a nástrojům využívaných při jejich vzdělávání* in Šafránková, D., L. Podroužek, J. Slowík. 2015. *Etické a sociální aspekty v oblasti vzdělávání a pedagogickém výzkumu*. [online]. [cit. 3.4.2021]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/297739154_Analyza_postoju_studentu_vysoke_scoly_k_formam_metodam_a_nastrojum_vyuzivanych_pri_jejich_vzdelavani

Matějů, P., N. Simonová, J. Straková. 2005. *Výzkum studentů prvních ročníků vysokých škol v České republice*. [online]. [cit. 11.4.2021]. Dostupné z: [file:///C:/Users/42060/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wek-yb3d8bbwe/TempState/Downloads/kap4.indd%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/42060/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wek-yb3d8bbwe/TempState/Downloads/kap4.indd%20(1).pdf)

Mazák, J. 2016. Teorie sociálních hnutí: přehledová studie. [online]. [cit. 16.12.2020]. Dostupné z: https://karolinum.cz/data/clanek/4562/AUC%20PaH%20Sociologica_XXI_2_2016_9-30.pdf

Prudký, L., Pabian, P., Šima, K. 2010. *České vysoké školství. Na cestě od elitního k univerzitnímu vzdělávání 1989-2009*. [online]. [cit. 24.3.2021]. Dostupné z: [file:///C:/Users/42060/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wek-yb3d8bbwe/TempState/Downloads/1961_ceske-vysoke-skolstvi_preview%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/42060/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wek-yb3d8bbwe/TempState/Downloads/1961_ceske-vysoke-skolstvi_preview%20(1).pdf)

7. Seznam tabulek

Tabulka 1 - Pohlaví respondentů

Tabulka 2 - Jak jste spokojen/a se studiem na Vaší fakultě?

Tabulka 3 - Do jaké míry podporuje Vaše vysoká škola u Vás osobně rozvoj samostatnosti a kritického myšlení?

Tabulka 4 - Do jaké míry Vaše vysoká škola ve Vás osobně podporuje rozvoj individuality?

Tabulka 5 - Jak vnímáte specializaci studijního oboru, který právě studujete? Případá Vám příliš úzká až omezující, nebo příliš široká až rozbředlá?

8. Resumé

Subject of this bachelor thesis are college students and student movement. Thesis focuses on student movement in the second part of the 20th century. Then is focuses on satisfaction of students with university studies at present. Firstly, the theoretical part describes social a student movement and then I describes the main ideas and opinions of the dissertation of Jiřina Šiklová Stoupenci proměn. The practical part includes the results of quantitative research. I worked with 324 respondents. Data collection took place using a questionnaire survey. The questionnaires had 27 questions and the respondents answered on-line on the Click4Survey website.

University students form a special social group that has its own specific characteristic. University students have to go through many difficult situations and exams during their studies. Some students do not complete their studies for these reasons because they are not satisfied with the study conditions.

In my thesis I would like to find out how satisfied university students are with their studies and how their college works. I would also like to see if the situation has changed since the 1960s, if students are satisfied with their studies conditions or not.

9. Přílohy

Tab. 6 - Srovnání průměrných odpovědí na výzkumné otázky podle pohlaví.

Pohlaví	Samostatnost, samostatné a kritické myšlení	Individualita a její rozvoj	Specializace oboru
Muž	6,469	5,864	4,532
Žena	6,472	5,869	4,562

Zdroj: data z „Srovnání výsledků výzkumu Jiřiny Šiklové se současným stavem“.

V této tabulce vidíme srovnání průměrných odpovědí na jednotlivé výzkumné otázky podle pohlaví. Touto tabulkou navazují na výsledky jednotlivých výzkumných otázek, které ukazují, na jaká čísla na škále od 0 do 10 respondenti v průměru odpovídali. Tyto výsledky odpovídají výsledkům v uvedených tabulkách v kapitolách 4.2, 4.3, 4.4. Zároveň lze říct, že v odpovědích od mužů a žen nenalzáme téměř žádné rozdíly. Důležité je ale zmínit, že počet žen a mužů se lišil. Žen ve výzkumu bylo 256 a mužů 68. Výsledek tedy je, že pohlaví respondentů nehrálo roli v tom, jak odpovídali na dané otázky.